

Obnova větrolamů vyžaduje trpělivost

Ing. Přemysl Voborník

E-mail: premysl.vobornik@gmail.com

Obnova větrolamů na LS Znojmo

Číslo projektu		ha	M oplocenek	Tis. ks sazenic
191		10,945	5301	484
192		18,6653	11666	625
193		21,8272	22956	1052
194		19,2785	11876	616
195		10,6427	5722	538
196		11,6119	8034	692
Celkem	na dotace	93	65555	705
197	ve vlastní režii	14	17000	123
Celkem	na LS Znojmo	107	82500	828

Co je to větrolam

Větrolamy (jinak též ochranné lesní pásy), které jsou na pozemcích České republiky, byly svěřeny státnímu podniku Lesy České republiky. Větrolam je úzký pruh lesa, který má zvláštní určení a slouží především jako :

- § ochrana půdy před větrnou erozí**
- § prostředí pro život a pohyb živočichů a rostlin**
- § zmírňuje extrémy klimatu**
- § dotváří charakter krajiny**

Pro tyto funkce byly větrolamy rozhodnutím Krajského úřadu Jihomoravského kraje zařazeny do kategorie lesů zvláštního určení a obnova větrolamů byla zařazena mezi aktivity dotované Evropskou unií v oblasti Obnova krajinných struktur z Operačního programu životního prostředí.

Největší část větrolamů byla založena v padesátých letech minulého století a část z nich je již ve značně špatném stavu z následujících příčin:

- § Extrémní klimatické podmínky, vyplývající ze stepního klimatu**
- § příliš úzké větrolamy si nedokáží udržet své mikroklima**
- § Chybná volba dřevin (krátkověké, s nevhodnými vlastnostmi)**
- § Poškození chemickými postřiky při zemědělské činnosti**

§ Státní podnik Lesy České republiky se proto rozhodl za finanční pomoci Evropské unie rekonstruovat větrolamy tak, aby plnily funkce pro které byly založeny. V současné době již obnovuje větrolamy z vlastních prostředků. V některých případech je nutné je zcela obnovit včetně změny druhů dřevin, které je tvoří. Je nutné odstranit odumírající dřeviny a agresivní nevhodné dřeviny, které svoji vitalitou utlačují původní domácí druhy. (Javor jasanolistý)

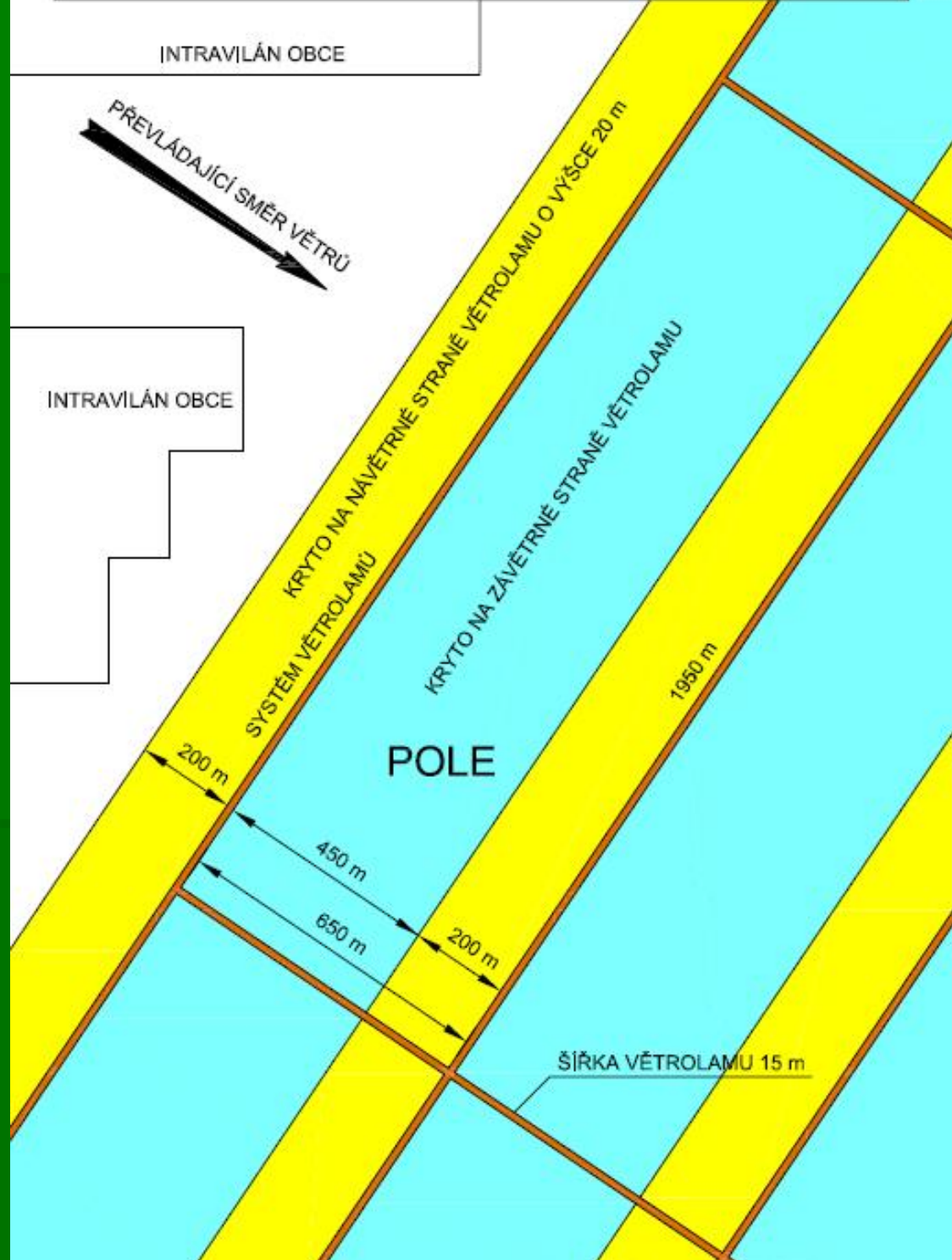

§ **Od konce roku 2008 začala realizace první části rozsáhlé obnovy větrolamů v katastrech obcí Čejkovice, Hevlín, Hodonice, Micmanice, Oleksovice a Velký Karlov v celkovém rozsahu asi přes 13 ha.**

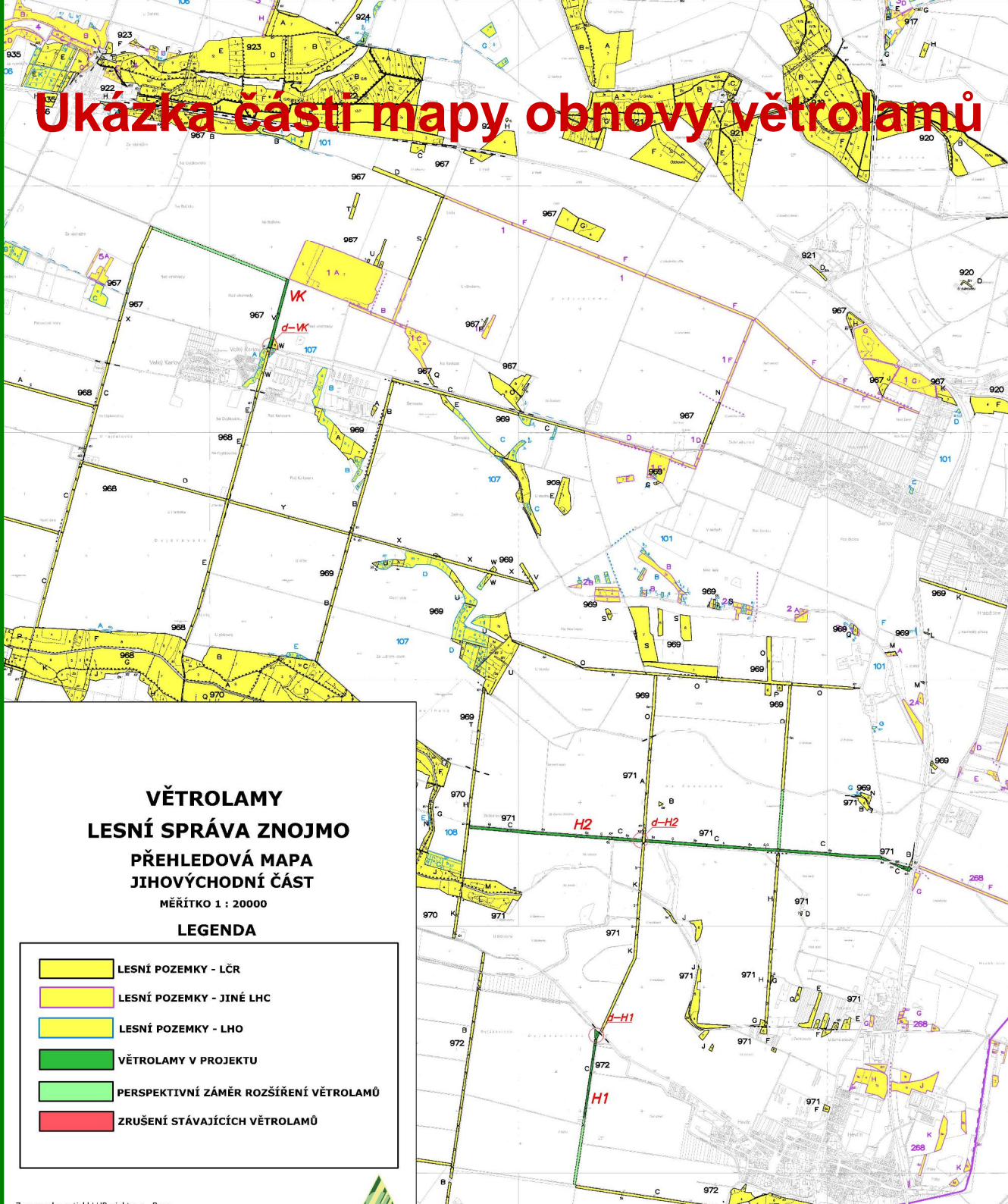
§ V současné době začíná další fáze obnovy větrů tentokrát ve vlastní režii na ploše téměř 14 ha.

IDEÁLNÍ SÍŤ VĚTROLAMŮ O VÝŠCE 20 m

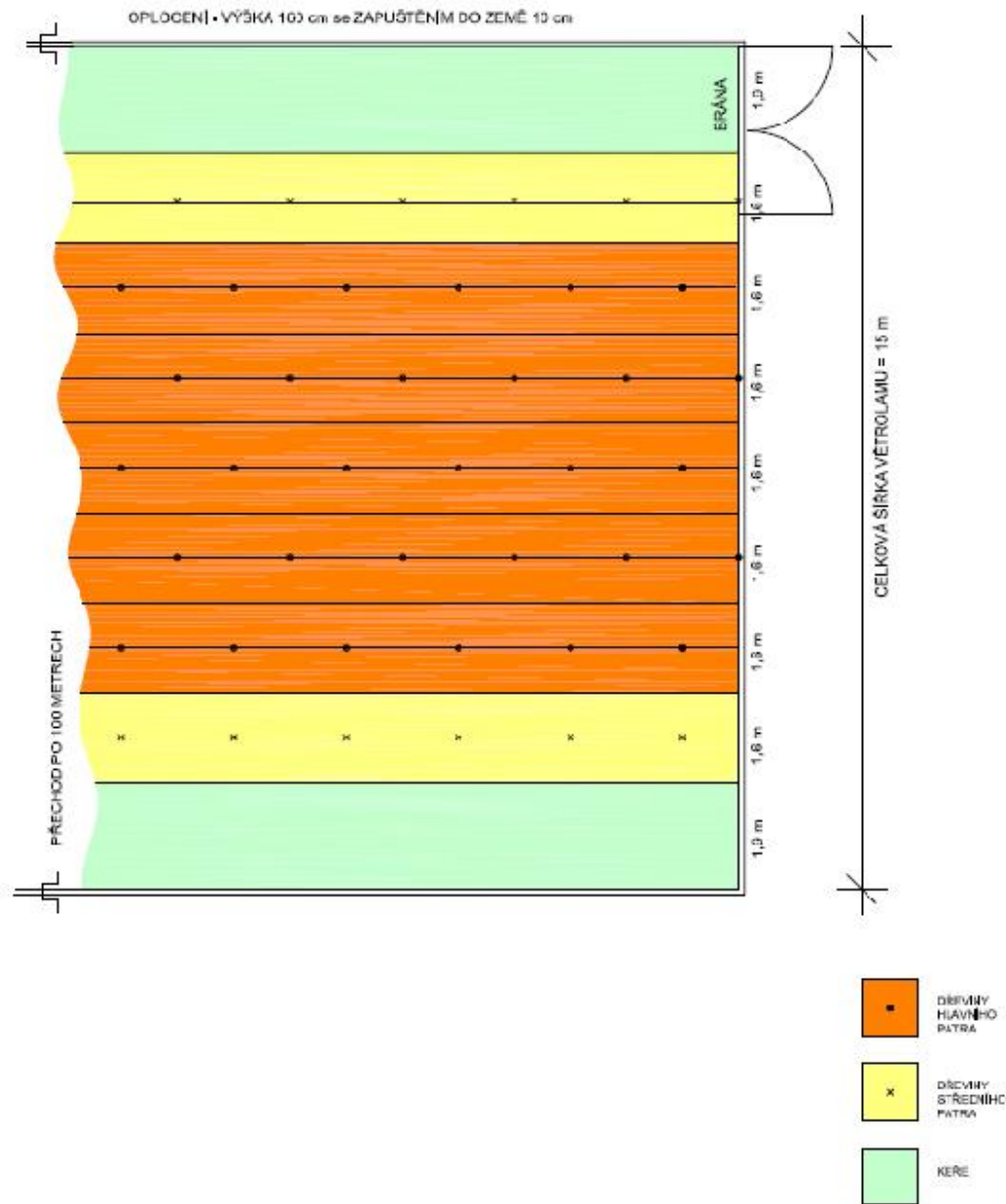

Ukázka části mapy obnovy větrolamů

MĚŘÍTKO 1 : 100

Zkušenosti z obnovy větrolamů

- § V roce 2007 byl zpracován pilotní projekt na obnovu větrolamů
- § Nejprve byl zhodnocen současný stav
- § Přednost byla dána poloprodouvacím větrolamům, tedy listnatým.
- § Z důvodů krátkověkovosti a špatného zdravotního stavu byly z obnovy vyloučeny topol a jilm
- § Z ekologicko stabilizačního důvodu byly vyloučeny z obnovy introdukované dřeviny, i když ořešák černý se jevil na mnoha lokalitách jako nejvitálnější dřevina

§ Jako hlavní dřevina byl do nejvyššího patra navržen Dub zimní 78%, s jednotlivou až skupinovitě smíšenou příměsí Jasanu ztepilého 10%, Dubu letního 5%, Dubu ceru 2% a Třešně ptačí 5%.

§ Do středního patra byly navrženy Lípa srdčitá 28% a velkolistá 10%, Javor mléč 25% a Habr obecný 20%, v menší míře Moruše 5% bílá a černá, Hrušeň planá 2%, Javor babyka 5%, Jeřáb břek 2% a muk 2%, Bříza bílá 1%

§ Keřové patro bylo zastoupeno zejména Brslenem evropským a Ptačím zobem obecným. K nim byly přimíšeny svídy, hlohy, lísky, krušiny, řešetláky, klokoče, kaliny, zimolezy a další.

Postup prací

1. Odstranění zbytků porostů s ponecháním keřů na okrajích, které se seříznou
2. Celoplošná příprava půdy (bez linie keřů) se prováděla hloubkovou frézou se zpracováním pařezů a zapravením štěpky do půdy
3. Oplocení pletivem s oky 5x5cm se zapuštěním 5cm do půdy a výšky 160cm, přelízky po 200m na obou stranách proti sobě
4. Výsadba sazenic včetně keřů dle schématu
5. Zálivka sazenic dle potřeby
6. Ochrana mladých porostů proti buření Roundupem a ožínáním dle potřeby

7. V dalším roce se provede vylepšení a dosadba keřů
8. Pokračuje ochrana mladých porostů proti buření jak chemicky, tak vyžínáním dle potřeby
9. Ve čtvrtém roce po zahájení prací se předpokládá odstranění oplocení

Řešení vzniklých problémů

- § Na některých místech se neshodovaly zákresy pozemků v katastrálních mapách s obecně přijímanou skutečností a bylo nutné tyto větrolamy nechat zaměřit
- § Při suchém jaru 2009 zálivka byla málo efektivní, protože kvůli plotu zálivka byla proto prováděna plošně, nikoliv k jednotlivým sazenicím
- § Na místech s výskytem Javoru jasanolistého pro jeho agresivní zmlazování, musela být o rok odložena výsadba keřového patra
- § Řešení pohledu státní správy a dohlázele na původ dřevin a jeho dokladování, které nejsou vyjmenované v zákonných předpisech, zejména LVS pro PO 35.

Změny v následných projektech obnovy větrolamů

- § Místo poloostrovků se požadují obalované sazenice pěstované na vzduchovém polštáři
- § Na místech předpokládaného rozšíření větrolamu se neprovede liniová výsadba keřů
- § Drobné změny v zastoupení dřevin středního a keřového patra

Letecký snímek 2009 plocha č. 28 k.ú. Čejkovice

Letecký snímek 2022 plocha č. 28 k.ú. Čejkovice

č. 28

1:2 000

Založení větrolamu síjí Ořešáku černého po devíti letech

Obnovený větrolam po 15
letech. Porost 972C1a

Obnovený větrolam po 13 letech. Porost 972B1

Obnovený větrolam po
deseti letech. Porost 982E1

Nefunkční větrolamy

Cesta středem větrolamu

Rozšíření průmyslové zóny

Malá šířka a vitalita

Malá výška – obnoveno z výmladků

Nefunkční větrolamy pro
malou výšku způsobenou
agresivitou javoru
jasanolistého

Přestárlé topoly

Cílový stav větrolamů

- § Obnovované větrolamy začnou plnit svou funkci již po několika letech
- § Téměř plně funkční však budou až asi po třiceti letech
- § Prostorové uspořádání nových větrolamů sníží zasahování větví do cest a nad ornici
- § Větrolamy slouží zemědělcům, protože sníží odnos nejúrodnější vrstvy půdy, odvádí sněhu a vymrzání ozimů
- § V letním období zmírní přehřívání půdy a výpar vody z půdy

- § Brání polehnutí obilí prudkým větrem
- § Slouží jako biokoridor rostlinám i živočichům při přesunu a jako úkryt
- § Větrolamy poskytují stín a mírní:
 - § - klima,
 - § - teplotní extrémny
 - § - prudkost větru
 - § - vlhkostní výkyvy
- § Větrolamy dotvářejí krajinný ráz,
- § snižují prašnost
 - § Cesty podél větrolamů mohou sloužit i k rekreaci

Ekonomika

- § Náklady na obnovu větrolamů prováděné výše popsáním způsobem se pohybovaly okolo 0,5mil.Kč/ha.
- § Výnosy za dříví dosahují vzhledem k nízké kvalitě dřeva asi 10% přímých nákladů.
- § Dotaze z OPŽP a fondů MŽP dosáhnou 90% vynaložených přímých nákladů.

Ekonomika

- § Náklady na další údržbu větrolamů a započítání režijních nákladů způsobuje, že hospodaření ve větrolamech je ztrátové
- § V jinak bezlesé krajině a zvyšování cen energie způsobuje zvýšený tlak obyvatelstva na větrolamy jako zdroje paliva
- § Sanace tohoto tlaku způsobuje další náklady
- § Z těchto důvodů ani obce mnohdy nestojí o větrolamy a LČR jsou tedy vnímány jako hlavní kladný krajinotvůrce v dané oblasti

Ekonomika

§ Z výše uvedených důvodů plyne, že pokud se dlouhodobě nevyřeší financování údržby větrolamů, uvážne tvorba nových větrolamů, které jsou na mnoha místech žádoucí, na mrtvém bodě

**Věřím, že obecně
prospěšná snaha bude
pochopena a bude mít
pozitivní vliv na naše
životní prostředí**

Literatura

- § Martin Vítkovič: Projekt obnova ohrožených větrolamů na LS Znojmo, LČR,s.p.
- § Martin Vítkovič:Projekt obnova ohrožených větrolamů II fáze na LS Znojmo, LČR,s.p.
- § Výzkumný ústav meliorací a ochrany půdy: Optimalizace funkcí větrolamů v zemědělské krajině

A photograph of a forest path. The path is narrow and covered with green grass and fallen leaves. The trees are tall and thin, with light-colored bark, possibly birches. The foliage is dense and green, suggesting a summer or early autumn setting. The text "Děkuji za pozornost" is overlaid in the center of the image in a yellow, sans-serif font.

Děkuji za pozornost